

N. Καραμούζης | Πρόεδρος Grant Thornton, Ελλάδα
20.06.2019 | Ελληνογαλλικό Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο :
Προτάσεις για μια Δίκαιη και Αποτελεσματική Φορολογική Πολιτική

Κυρίες και Κύριοι,

Ευχαριστώ θερμά το Ελληνογαλλικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο και τη Φορολογική Επιτροπή του, για την τιμητική πρόταση που μου έκαναν να απευθυνθώ στο σημερινό διακεκριμένο ακροατήριο.

Να δηλώσω εξ αρχής ότι δεν είμαι ειδικός στα φορολογικά θέματα, ιδιαίτερα σε σύγκριση με τους εξαιρετικούς και έμπειρους ομιλητές που συμμετέχουν σε όλες τις θεματικές ενότητες της σημερινής ημερίδας.

Γ' αυτό, με δόση αυτογνωσίας, θα επικεντρώσω την παρέμβασή μου σε μια σειρά από επισημάνσεις που αφορούν ευρύτερες κρίσιμες παραμέτρους, που επιδρούν στην άσκηση της φορολογικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η φορολογική πολιτική, αποτελεί έναν από τους κρίσιμότερους πυλώνες της οικονομικής πολιτικής και βασικό καθοριστικό παράγοντα, καταλύτη θα έλεγα, της αναπτυξιακής προοπτικής.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η φορολογική πολιτική σε χώρες, όπως η Ελλάδα με :

- ✓ χαμηλό σχετικά βαθμό αξιοπιστίας και συνέχειας της οικονομικής πολιτικής
- ✓ χαμηλή παράδοση ανεξαρτησίας των θεσμών,
- ✓ σχετικά αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση,
- ✓ ελλιπείς υποδομές,
- ✓ ασταθές σχετικά θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο,
- ✓ και παράδοση έλλειψης φιλικότητας προς το επιχειρείν και τις επενδύσεις.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι ελκυστικοί φορολογικοί συντελεστές και τα κίνητρα επενδύσεων, αποτελούν καθοριστικά αντίβαρα, κρίσιμους κομβικούς παράγοντες και συντελεστές για την πυροδότηση ισχυρής ανάκαμψης, προσέλκυση ξένων επενδύσεων και επίτευξη υψηλών και διατηρήσιμων ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ.

Ο τίτλος της Ημερίδας με καλύπτει κατά το ήμισυ, όσον αφορά τον αναγκαίο χαρακτήρα και το περιεχόμενο της φορολογικής πολιτικής.

Το φορολογικό σύστημα, σε μια σύγχρονη χώρα, πρέπει να είναι βεβαίως δίκαιο και αποτελεσματικό,

και εδώ να τονίσω ότι ο Γιώργος Πιτσιλής, Διοικητής της ΑΑΔΕ, έχει κάνει κατά τη γνώμη μου εξαιρετική δουλειά, κάτω από δύσκολες συνθήκες,

επιπροσθέτως, όμως, πρέπει να είναι φιλικό προς την ανάπτυξη και την επιχειρηματικότητα και ανταγωνιστικό σε σύγκριση με τα ισχύοντα στον ευρύτερο οικονομικό και γεωγραφικό χώρο της χώρας.

Ιδιαίτερα τα δύο τελευταία χαρακτηριστικά της φορολογικής πολιτικής, είναι πολύ κρίσιμα για το σχεδιασμό της επόμενης μέρας στην οικονομική και φορολογική πολιτική της Ελλάδας.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η χώρα υποφέρει από βραδείς ρυθμούς ανάπτυξης, κατάρρευση των ιδιωτικών επενδύσεων στη διάρκεια της κρίσης, με την υποεπένδυση να συνεχίζεται έως και σήμερα, υψηλή ανεργία και χαμηλή παραγωγικότητα. Επομένως, η αναπτυξιακή διάσταση πρέπει να έχει προτεραιότητα στη διαμόρφωση της φορολογικής κι ευρύτερα της οικονομικής πολιτικής.

Συγκεκριμένα, η χώρα εξέρχεται σταδιακά από μία παρατεταμένη και βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση, με τεράστιο κόστος.

Κύρια χαρακτηριστικά της σημερινής οικονομικής συγκυρίας/πραγματικότητας παραμένουν :

N. Καραμούζης | Πρόεδρος Grant Thornton, Ελλάδα
20.06.2019 | Ελληνογαλλικό Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο :
Προτάσεις για μια Δίκαιη και Αποτελεσματική Φορολογική Πολιτική

- ✓ η βραδεία ανάκαμψη,
- ✓ η στασιμότητα εισοδημάτων και παραγωγικότητας,
- ✓ οι υφεσιακές δεσμεύσεις για διατήρηση υψηλών πρωτογενών δημοσιονομικών πλεονασμάτων για δεκαετίες,
- ✓ η υπερφορολόγηση,
- ✓ η αναποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης,
- ✓ η κατάρρευση των ιδιωτικών επενδύσεων στο 1/3 του προ κρίσεως επιπέδου
- ✓ τα μεγάλα προβλήματα στους τομείς ενέργειας π.χ. ΔΕΗ και τραπεζικού συστήματος, π.χ. ύψος NPEs,
- ✓ οι καθυστερήσεις στις μεταρρυθμίσεις και ιδιωτικοποιήσεις,
- ✓ το μάλλον μη φιλικό επενδυτικό και παραγωγικό περιβάλλον, που παρά τις βελτιώσεις, δεν προσελκύει σταθερά ξένες και εγχώριες επενδύσεις.

Επιπροσθέτως, για να διαμορφώσουμε ένα ολοκληρωμένο δίκαιο, αποτελεσματικό, αναπτυξιακό και ανταγωνιστικό φορολογικό σύστημα, οφείλουμε να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας στο σχεδιασμό της φορολογικής πολιτικής, τις συνθήκες και δεσμεύσεις που επικρατούν στη διαμόρφωση της ευρύτερης δημοσιονομικής πολιτικής.

Δηλαδή, δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να γίνει σοβαρή συζήτηση για τη φορολογική πολιτική και τη μήτρα των φορολογικών συντελεστών αν δεν ληφθούν υπόψη :

- ✓ οι ευρύτεροι δημοσιονομικοί στόχοι και οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί, ιδιαίτερα για το ύψος του πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος,
- ✓ οι δυνατότητες και οι στόχοι στη διαμόρφωση των δημοσιονομικών δαπανών και των δημοσίων επενδύσεων,
- ✓ οι στόχοι και οι προτεραιότητες στην αξιοποίηση της περιουσίας του Δημοσίου και την υλοποίηση των ιδιωτικοποιήσεων,
- ✓ το ευρύτερο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, κυρίως ύψος επιτοκίων, ρευστότητα και ρυθμοί ανάπτυξης,
- ✓ και οι αρχικές συνθήκες που επικρατούν στο σημείο εκκίνησης του σχεδιασμού της δημοσιονομικής πολιτικής.

Όλα τα παραπάνω πρέπει να συνθέτουν ένα σύστημα εξισώσεων, που να έχει λύση, να είναι συνεπές με τους αναπτυξιακούς στόχους της χώρας, να πείθει τις αγορές για την τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας και σταθερότητας, και συνεπώς, να διασφαλίζει απρόσκοπτη χρηματοδότηση της οικονομίας με ανταγωνιστικούς όρους, και ταυτόχρονα υπηρετεί με συνέπεια τους στόχους για αποτελεσματική και δίκαιη κοινωνική πολιτική και τη δίκαιη κατανομή των βαρών.

Σήμερα, λόγω των επερχόμενων εκλογών, ένας νέος σχεδιασμός διαμορφώνεται στη δημοσιονομική πολιτική.

Όλα τα βασικά κόμματα υπόσχονται ένα νέο μείγμα δημοσιονομικής πολιτικής σε σχέση με το υφιστάμενο που υποστηρίζουν ότι θα είναι πιο φιλικό προς την ανάπτυξη, τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα.

Ανακοινώνουν, επίσης, μελλοντικές μειώσεις φορολογικών συντελεστών και μέτρα στοχευμένων αυξήσεων κοινωνικών δαπανών, αλλά το κάθε κόμμα με διαφορετική προσέγγιση, προτεραιότητες, βαθμό έμφασης, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και κατανομής των φορολογικών βαρών, των δημοσιονομικών δαπανών και του βαθμού και της ταχύτητας αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας.

Η Νέα Δημοκρατία θέτει, επίσης, πιο έντονα το στόχο να επαναδιαπραγματευτεί, με σκοπό τη μείωση των όντως υφεσιακής μορφής δεσμεύσεων για δημιουργία σημαντικών πρωτογενών πλεονασμάτων, σαν ποσοστό του ΑΕΠ, τα επόμενα χρόνια- 3,5% μέχρι το 2022 και 2,2% μέχρι το 2060,

N. Καραμούζης | Πρόεδρος Grant Thornton, Ελλάδα **20.06.2019 | Ελληνογαλλικό Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο :** **Προτάσεις για μια Δίκαιη και Αποτελεσματική Φορολογική Πολιτική**

κίνηση που αν γινόταν αποδεκτή, θα δημιουργούσε προφανώς δημοσιονομικό χώρο για μειώσεις φορολογικών συντελεστών ή και αύξηση δαπανών και δημοσίων επενδύσεων.

Αν, όμως, αυτό, δεν καταστεί εφικτό, γιατί θα συναντήσει την έντονη αντίσταση των πιστωτών, και λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές και δεσμεύσεις στη δημοσιονομική πολιτική που έχει ήδη ψηφίσει ή δεσμευτεί να φέρει προς ψήφιση η σημερινή Κυβέρνηση για το 2019 και εντεύθεν, έχει ουσιαστικά εξανεμιστεί το δημιουργηθέν πρωτογενές υπέρ-πλεόνασμα πάνω από το στόχο του 3.5% του ΑΕΠ και ίσως και η επίτευξη του 3,5% να τίθεται εν αμφιβόλω για το 2019.

Αυτή η εξέλιξη διαμορφώνει νέα, δυσκολότερα δεδομένα στην άσκηση δημοσιονομικής και φορολογικής πολιτικής την επόμενη μέρα.

Αν, δε, προστεθούν τα μέτρα, φοροελαφρύνσεις και παροχές που έχουν εξαγγείλει τα δύο μεγάλα κόμματα και δεν έχουν ακόμα ψηφιστεί (π.χ. ΝΔ μείωση του ΕΝΦΙΑ 30%, φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων από 28% στο 20%, μείωση του φόρου στα μερίσματα από 10% σε 5%, σταδιακή μείωση του φόρου αλληλεγγύης, μείωση του ΦΠΑ σε δυο κλίμακες 11% και 22%, διατήρηση του αφορολόγητου ορίου και μείωση του εισαγωγικού φορολογικού συντελεστή).

Θα οδηγήσουν σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς σε περαιτέρω μείωση του πρωτογενούς πλεονάσματος κατά 2 περίπου μονάδες του ΑΕΠ.

Το ίδιο περίπου ισχύει για με τα μέτρα που έχει εξαγγείλει ο ΣΥΡΙΖΑ με χρόνο εφαρμογής το 2020 και μετά.

Άρα, η δημοσιονομική εξίσωση δεν λύνεται χωρίς άλλες σημαντικές αλλαγές στην ευρύτερη δημοσιονομική πολιτική, τόσο στον τομέα των εσόδων όσο και στον τομέα των δαπανών.

Σ' αυτή την περίπτωση, για να τηρηθούν οι στόχοι και να μην προκληθεί ανησυχία στις διεθνείς αγορές,

ο σχεδιασμός οφείλει να προσαρμοστεί, ώστε η μείωση των φορολογικών συντελεστών που είναι απαραίτητη, καθώς και οι όποιες επιλεκτικές αυξήσεις κάποιων επιδομάτων και επιχορηγήσεων, να συνοδευθούν με πειστικά, εμπροσθοβαρή, αντισταθμιστικά μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής, όσον αφορά:

- ✓ περιορισμό της φοροδιαφυγής που έχει λάβει σημαντικές διαστάσεις κυρίως στο ΦΠΑ, στους ελεύθερους επαγγελματίες, τους μικρούς επιχειρηματίες, τον αγροτικό και τον τουριστικό τομέα κ.α.
- ✓ τη μείωση της σπατάλης και των περιορισμό του κόστους λειτουργίας ζημιογόνων ΔΕΚΟ,
- ✓ τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης,
- ✓ την επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων και της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας.

Η υποχρεωτική καθιέρωση πλαστικού χρήματος σε πλειάδα συναλλαγών νοικοκυριών και επιχειρήσεων, κατάργηση μετρητών για το σύνολο των εταιρικών συναλλαγών, καθώς και η υποχρεωτική πληρωμή μισθών και ασφαλιστικών εισφορών, μέσω τραπεζών για όλα τα νομικά πρόσωπα, ίσως είναι ένα καλό πρώτο βήμα.

Σε κάθε περίπτωση, όλοι συμφωνούμε ότι οι τρέχοντες υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, από τους υψηλότερους στην Ευρωζώνη σχεδόν σε όλες τις κατηγορίες φόρων, ενθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή, τη μετεγκατάσταση επιχειρήσεων και στελεχών στο εξωτερικό, τη μετανάστευση, και αποδυναμώνουν τα κίνητρα εργασίας.

Πρέπει, η μείωσή τους, να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής, αλλά σ' ένα δημοσιονομικό πλαίσιο πολιτικής που διασφαλίζει τη δημοσιονομική ισορροπία και την εμπιστοσύνη των αγορών.

Με βάση τη διεθνή εμπειρία και σοβαρές μελέτες όπως του OECD, διαφαίνεται ότι κάποιες κατηγορίες φόρων έχουν ισχυρότερη αναπτυξιακή επίπτωση από άλλους.

N. Καραμούζης | Πρόεδρος Grant Thornton, Ελλάδα
20.06.2019 | Ελληνογαλλικό Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο :
Προτάσεις για μια Δίκαιη και Αποτελεσματική Φορολογική Πολιτική

Αυτή η διάσταση πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στο σχεδιασμό της φορολογικής πολιτικής, στις συνθήκες της Ελλάδος που το βασικό ζητούμενο σήμερα είναι η ταχύρρυθμη αναπτυξιακή πορεία.

Για παράδειγμα, οι φόροι εισοδήματος νομικών προσώπων και φυσικών προσώπων, στα μερίσματα, στις υπεραξίες από παραγωγικές και υψηλού κινδύνου επενδύσεις κεφαλαίου, οι ευνοϊκές πολιτικές αποσβέσεων παγίων και άλλων άυλων στοιχείων και ενεργητικού, στις μακροχρόνιες μεταβλητές αμοιβές που συνδέονται με το αποτέλεσμα, στα μακροχρόνια ασφαλιστικά προγράμματα αποταμίευσης, σε παραγωγικά περιουσιακά στοιχεία επιχειρήσεων και στην εφοδιαστική αλυσίδα, έχουν πολύ αρνητική επίπτωση στην ανάπτυξη, αν οι συντελεστές δεν είναι ελκυστικοί και ανταγωνιστικοί.

Από την άλλη πλευρά, οι φόροι στην ακίνητη περιουσία ιδιωτών, στις κληρονομικές μεταβιβάσεις και γονικές παροχές κινητών περιουσιακών στοιχείων και αδρανούς πλούτου, στην υπεραξία και τα κέρδη κεφαλαίου από διαπραγμάτευση κινητών αξιών, στον καπνό και τα τσιγάρα, για περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις, ο ΦΠΑ, έχουν χαμηλότερη αναπτυξιακή επίπτωση αν δεν είναι ελκυστικοί.

Ευχόμαστε όλοι, η νέα κυβέρνηση να καταρτίσει ένα μείγμα δημοσιονομικής και ιδιαίτερα φορολογικής πολιτικής, που να είναι φιλικό προς την ανάπτυξη και τις επενδύσεις, ευνοϊκό προς την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, δεν εκλαμβάνεται από τις αγορές ότι επιχειρείται ο τετραγωνισμός του κύκλου, άρα θεωρείται συνεπές με τη δημοσιονομική ισορροπία και σταθερότητα, είναι δίκαιο και ανταποδοτικό, στην κατανομή των βαρών, στις φοροαπαλλαγές και στις επιχορηγήσεις και συμβάλει ενεργά στην αναπτυξιακή διαδικασία μέσω στοχευμένων δημόσιων επενδύσεων και επιτάχυνσης της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας.